

**МКОУ «СОШ№1 г.Теберды им.И.П.
Крымшамхалова.»**

Ачыкъ дерс:

**«Къарачай фольклор. Нарт таурух.
«Сосуркъа бла эмеген»**

**Къарачай тилни устазы:
Текеланы Л.М.**

«КЪАРАЧАЙ ФОЛЪКЛОР. НАРТ ТАУРУХ «СОСУРКЪА БЛА ЭМЕГЕН»».

ДЕРСНИ МУРАТЫ:

- Сабийлени тил байлыкъларын ёсдюрюу, къарачай фольклорну эмда нарт таурухланы юсю бла ариу халиге, адебге, ишленмегликге юретиу, суюдюрюу.
- Сохталаны фольклорну жанрлары бла танышдырыу эмда билимлерин терен этиу.
- Устазны болушлугъу бла къарачай фольклорну юсюнден окъугъанларыны, эшитгенлерини, билгенлерини дерсде сохталагъа айтдырыу .
- Фольклорда халкъ джигитлени иги шартларын, халилерин Ата джуртуна, миллетине суюмекликлерин ачыкълау, аланы юлгюге келтире, сохталаны- Ата джуртну къорууларгъа, сюерге юретиу

ФОЛЬКЛОР.

ХАЛКЪНЫ АУУЗ ЧЫГЪАРМАЧЫЛЫГЫ

Фольклор деген сёзню (ингилиз тилде *Folklore* – «халкъ оюм») биринчи 1846 джылда ингилиз археолог У. Дж. Томс къурагъанды. Фольклор чыгъармала бютеу халкъныкъыдыла, аланы халкъ этгенди, алагъа биз «халкъны аууз чемерлиги» деб аны ючюн айтабыз

ФОЛЬКЛОРДАН БИЛГЕНЛЕРИН ОЮН ХАЛДА АЙТДЫРЫУ

Билген таурухларын айтдырыу

Нарт сезле айтдырыу

Эл берген джомакъланы соруу

ТАУРУХЛА:

«О-ХА-ХА Й, АДАМЛА , БЕРИ ЧАБЫГЪЫЗ, БИЗГЕ ЛОКЪМАН- ХАКИМ
КЕЛГЕНДИ. ЛОКЪМАН- ХАКИМНИ АЛЛЫНА ЧАБЫГЪЫЗ! – ДЕБ ТЁРТ
ДИНИЯГЪА ХАПАР ЭТГЕНДИЛЕ. ЭЛГЕ КЪУУАНЧ ХАПАР
ДЖАЙЫЛГЪАНДЫ.» **БИЛЧИ МУНУ АТЫН?**

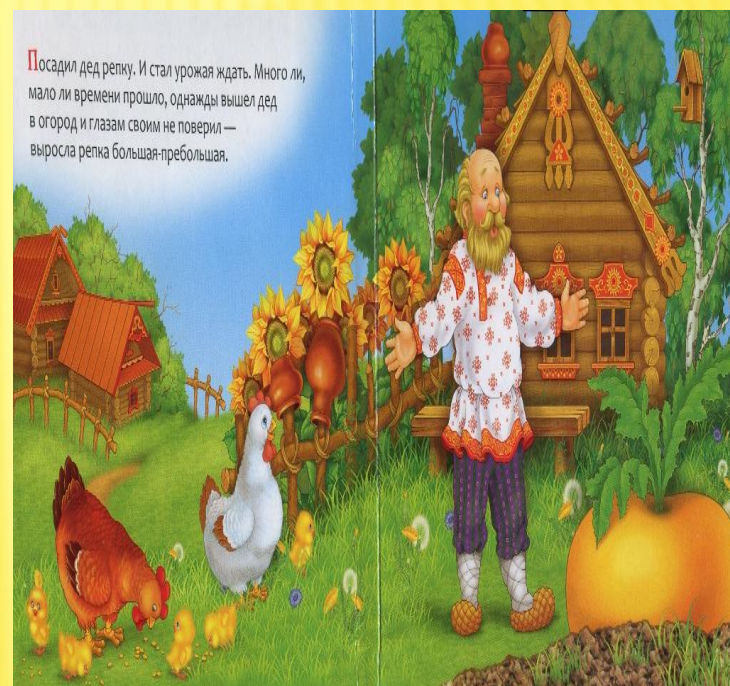
БИЛЧИГИЗ ДЖОМАКЪНЫ АТЫН?

«ЭНДИ УА КЪЫЗЧЫКЪ, МЕН СЕНИ АШАЙМА!» -ДЕГЕНДИ БЕРЮ...

Билчи таурхну атын?

«Да келтиргенинг ючюн сау бол! Алай энди келтиргенин кибик, юлешген да эт таукъну» - дегенди хан.

ЭЛБЕРГЕН ДЖОМАКЪЛА

□ Ингир болса ёледи,
Эртден бола келеди.

□ Тёб тегерек тоб кибик, ичи къызыл
от кибик.

□ Урмай- тюймей джылатыр.

□ Бир къызым барды да,
Суугъа кирсе, юсюне суу
къонмайды.

□ Къарангыда кёреди да
Джарыкъда кёрмейди.

□ Джырсыз кюню кетмейди,
Джырына джыр джетмейди.

□ Башы- таракъ,
Къуйругъу- оракъ.

□ Узун боюнлу, къур-къур оюнлу.

ТИЛБУРГЪУЧЛА

Къакъ- къакъ къаргъала,
Къамиш тюбде джоргъала,
Ачы сууда –балыкъла,
Ачей тарда джылкъыла.

- Джылкъы кимни
джылкъысыды?
- Адемейни джылкъысыды?
- Адемей кеси къайдады?
- Бай тийреде тойдады.
- Сора тойгъа нек барады?
- Усталагъа къарайды,
Дарийхан бла тебсесе,
Эл аланы махтайды.

БЕШИК ДЖЫР

Белляу

Белляу, белляу, джылама,
Джюрегими кыйнама,
Кёзлерими гинджиси,
Белляу, белляу, тынч
джукъла,

Кишиучукъча мушулда.

Акъ сютчюкден тойгъанса,
Джуклар халлы болгъанса,
Джукъла, кийик, улагъым,
Мени джарыкъ чырагъым,
Джаным кибик кереме,
Тебретеме, кёресе.

Физминутка

Джел урады бетибизге
Чайкъалады терекчик,
Тау аязчыкъ шыбырдай
Терекчик да шуулдай.

СОСУРКЪА ЭМЕГЕННИ ХОРЛАЙДЫ

САУ КЪАЛЫГЪЫЗ !

